

УДК 343.359.2

Г. Чигрина,

Академія ДПС України

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДЖЕРЕЛА ДОКАЗІВ УМИСНОГО УХИЛЕННЯ ВІД ОПОДАТКУВАННЯ

У статті проаналізовані твердження деяких учених-юристів щодо поняття "джерело доказів у кримінальному процесі". Наведено перелік джерел доказів, що використовуються при розслідуванні фактів несплати податків, зборів (обов'язкових платежів). Обґрунтовується відсутність такого джерела доказів, як показання потерпілого при розслідуванні злочинів, пов'язаних із ухиленням від оподаткування. Пропонується внесення змін до переліку джерел доказів, наведеного у проекті Кримінально-процесуального кодексу України, розробленого Кабінетом Міністрів України.

The author of this article analyses existing points of view as to the term «source of proof» in criminal procedure, and gives the list of sources of evidences, used in the investigation of non-payment of taxes, fees and dues (obligation payment). The author substantiates the absence of such source of proof as sufferer witness in the tax evasion investigation. Some amendments are proposed to be included in the list of proofs given in the Criminal action code draft presented by the Cabinet of Ministers of Ukraine.

Українське кримінально-процесуальне законодавство чітко розмежовує такі поняття, як „кримінально-процесуальні докази” („докази”) (ч. 1 ст. 65 Кримінально-процесуального кодексу України (КПК України) і „процесуальні джерела доказів” („джерела доказів”) (ч. 2 ст. 65 КПК України). При цьому в ч. 2 ст. 65 КПК України наведено вичерпний перелік джерел доказів, які допустимо використовувати у кримінальному судочинстві.

Але до цього часу в юридичній літературі відсутнє єдине розуміння співвідношення понять „джерело доказів” і „доказ”. Думки вчених повністю залежать від їх позиції щодо змісту поняття „кримінально-процесуальний доказ”.

Так, розуміючи під доказами тільки фактичні дані (відомості про факти) (ч. 1 ст. 65 КПК України), М.М. Михеєнко зазначав, що „...джерелами доказів називають ... передбачені в кримінально-процесуальному законі...” (ч. 2 ст. 65 КПК України) „...показання свідка, показання потерпілого, показання підозрюваного, показання обвинуваченого, висновки експерта, речові докази, протоколи слідчих і судових дій,” про-

токоли з відповідними додатками, складеними уповноваженими органами за результатами оперативно-розшукових заходів, “та інші документи, за допомогою яких встановлюються фактичні дані як докази у справі...” [1].

Термін “джерела доказів” є в цілому правильним, але, на нашу думку, більш вдалою є пропозиція М.М. Михеєнка називати перераховані джерела – “процесуальними джерелами доказів”, щоб підкреслити їх відмінність від матеріальних джерел доказової інформації” [2].

М.М. Михеєнко, стверджує “якщо прослідкувати весь ланцюжок причинно-наслідкових зв’язків, то в кінцевому результаті виявиться, що безпосереднім джерелом доказової інформації є сама подія, яка залишила сліди в оточуючому середовищі, які надалі, в результаті процесуальної діяльності слідчого та суду по їх збиранню, стануть процесуальними доказами” [3].

Враховуючи позицію М.М. Михеєнка, також вважаємо, що саме в “процесуальних джерелах містяться відомості про факти” умисного ухилення від сплати податків, зборів, обов’язкових платежів, “вони є носіями, сховищем доказів” про умисне ухилення від оподаткування [4].

В.Я. Дорохов, який відстоює “єдине” розуміння доказів, вважаючи, що фактичні дані та їх джерела об’єднані в одному понятті як два необхідні елементи, показання свідка, потерпілого, підозрюваного, обвинуваченого, висновки експерта, протоколи слідчих та судових дій та інші документи називає джерелом фактичних даних. Щодо речових доказів, такими, на його думку, є протокол огляду предмета разом із самим предметом. Для визначення особи, яка займає певне процесуальне становище і особи, яка надає відомості про факти, він застосовував терміни “джерело доказів” і “носій доказів”. Джерелами доказів він вважає осіб, які дають показання і висновки, слідчого і понятних, які склали протокол слідчої дії, авторів документа. Носіями речового доказу, на його думку, є слідчий і поняті, а також громадяни, які надали предмет [5].

Так, В.Я. Дорохов зазначає, що “під джерелом доказу ... розуміються обвинувачений, свідок, експерт та інші особи, які займають певне процесуальне становище, від яких виходять докази” [6].

М.К. Треушников також пише: “Джерелами доказів є об’єкти матеріального світу, які відбили інформацію про факти. Ними можуть бути люди (сторони, треті особи, свідки, експерти) або речі” [7].

Але таке розуміння джерела доказів підтримки в літературі не знайшло.

Як і М.М. Михеєнко, вважаємо, що об’єкти матеріального світу, які відбили інформацію про факти, “точніше було б називати носіями можливої доказової інформації, а не джерелами, носіями доказів” [8].

З цього приводу М.М. Михеєнко уточнює, що “носій можливих доказів відіграє важливу роль у їх формуванні у процесі слідчих і судових дій, але все ж таки він не є безпосереднім процесуальним джерелом доказів, що знаходяться в справі” [9].

Поділяємо думку Ф.Н. Фаткулліна, який зазначає, що “під джерелом судових доказів розуміється процесуальна форма, за допомогою якої фактичні дані, які визнаються дока-

зами, залучаються в сферу процесуального доказування, і носій цієї фактичної інформації” [10].

Дійсно, як вважає А.Р. Белкін, “судовий доказ ніколи не існує сам по собі. Будь-який доказ фігурує для когось: спочатку для учасників досудового слідства, потім для суду і сторін судового розгляду. Суб’єкти доказування і суд добувають їх з перелічених у законі ...” (ст. 65 КПК України) “... джерел доказів” [11].

А.Р. Белкін також вважає, що “під джерелами доказів необхідно розуміти ту процесуальну форму, якою наділені фактичні дані – докази, показання учасників процесу, документи, висновки експертів, речові докази. Перелік цих джерел, як відомо, має вичерпний характер і відповідає тим слідчим діям, у процесі яких джерела можуть бути отримані” [12].

Л.М. Карнєєва стверджує, що “... перелік джерел доказів у самому законі пояснюється прагненням законодавця закріпити ті з них, отримання достовірних відомостей з яких певного мірою гарантується якостями самого джерела” [13]. Як відомо, фактичні дані, добуті з непередбаченого законом джерела, не можуть оцінюватися як кримінально-процесуальні докази.

Але не всякий КПК містить вичерпний перелік джерел доказів. Наприклад, КПК Болгарії та Угорщини знають тільки приблизний перелік. Більш того, в КПК Угорщини є, наприклад, ч. 2 § 61 ст. 1 гл. IV, де говориться: “В ході провадження можливе використання і таких засобів доказування, які компетентні органи влади – при виконанні завдань, передбачених законом, – одержали до порушення кримінального провадження” [14]. Виходячи з викладеного, А.Р. Белкін зазначає, що “це положення, по суті, вирішує багато проблем реалізації при розслідуванні оперативних даних. Але суть питання ... не тільки, та і не стільки у цьому. Чи потрібен взагалі вичерпний перелік джерел доказів при декларованій вільній оцінці доказів? Чи не сковує такий перелік ініціативи суб’єктів доказування і чи не відображається це, в кінцевому рахунку, на ефективності розкриття та розслідування злочинів?” [15].

Розвиваючи далі свою думку, вчений досить слушно зауважує, що “вичерпний перелік засобів доказування та їх джерел об’єктивно перешкоджають оперативному використанню у доказуванні новинок науки і техніки, які пройшли наукову і практичну апробацію та суттєво розширюють можливості встановлення істини у кримінальних справах. Законодавча техніка не в змозі оперативно внести необхідні зміни і доповнення в закон і в результаті на момент їх легалізації в законі вони можуть втратити свою актуальність, оскільки технічний прогрес зупинити неможливо” [16].

Для вирішення питання А.Р. Белкін пропонує “встановлення у законі приблизного переліку джерел доказів наряду з детальною регламентацією тих вимог, яким вони повинні відповідати. У разі відповідності цим вимогам, питання про допустимість джерела доказів і відповідно доказів, які містяться у цьому джерелі, ні в теорії, ні на практиці не виникне.” [17]. На нашу думку, ця ідея заслуговує на увагу.

Поділяємо також думку А.Р. Белкіна з приводу того, що “розуміння під доказами тільки фактичних даних не протиставляє їх джерелам доказів. Зв’язок між ними при цьому не применшується – навпаки, чітке розмежування доказів і джерел їх отримання сприяє об’єктивній оцінці доказів, правильному вирішенню питання про їх достатність” [18].

Так, Л.Є. Володимиров у своїй праці „Учення про кримінальні докази”, розуміючи під доказами факти реальної дійсності, розглядає їх зв'язок з процесуальними джерелами (Л.Є. Володимиров їх називає “джерела достовірності”) та висновками, зробленими з них учасниками кримінального процесу. Так, при рахунку доказів пропонується за одиницю приймати окреме джерело доказів. Незважаючи на те, що з одного і того ж факту реальної дійсності, який є доказом, може бути зроблено декілька висновків і почерпнуто декілька даних, джерело доказів, з якого вони зроблені, залишається все-таки одне. Значення такого твердження – “... вказати, скільки у даному випадку ми маємо ...” джерел доказів. “Якщо кількість доказів сама по собі має якесь значення, незалежно від внутрішньої їх якості, то тільки у тому відношенні, що ми можемо контролювати...” одне джерело доказів “... за допомогою іншого”. Як справедливо вважає Л.Є. Володимиров, “... при рахунку доказів ми завжди повинні мати на увазі окремі види джерел достовірності” [19] (джерел доказів).

Так, з одного і того ж показання свідка можна почерпнути декілька фактичних даних (наприклад – десять), але кожне фактичне дане буде одним окремим (самостійним) доказом певної обставини кримінальної справи, тобто це не буде десять доказів однієї і тієї ж обставини вчиненого злочину, бо джерело доказів одне [20].

Дані, отримані з одного і того ж показання свідка, не складають окремих доказів, оскільки отримані з одного і того ж джерела вони не можуть одне одного (тобто, самі себе) перевіряти. Так, з протоколу обшуку може бути отримано багато фактичних даних і зроблені різні висновки, але з кожного фактичного даного ми будемо мати один доказ, бо джерело доказів одне. Наприклад, письмовий документ – податкова накладна, митна накладна, певна угода можуть свідчити (підтверджувати) про перебіг подій фінансово-господарської діяльності платника податків, зборів (обов'язкових платежів), але всі окремі дані (докази) про цю діяльність (сума угоди, дата поставки, підписи службових осіб, які завірили документ, назва товару, його вага тощо) не будуть складати окремих (самостійних) доказів, тому що джерело доказів одне – письмовий документ (накладна). А для правильного вирішення кримінальної справи закон вимагає оцінювати докази на підставі повного й об'єктивного розгляду усіх обставин справи в їх сукупності (ч. 1 ст. 67 КПК України). Таким чином, щоб доказати існування певної обставини в кримінальній справі (ст. 64 КПК України), необхідно мати не менше двох фактичних даних (доказів), отриманих з різних джерел доказів. Це дозволить контролювати достовірність фактичних даних, отриманих з одного джерела, шляхом співставлення їх із фактичними даними, отриманими з іншого джерела.

При цьому висновки можуть бути зроблені як з одного доказу, так і з їх сукупності. Але як у тому, так і в іншому випадку висновок не є доказом, хоча на практиці подібні випадки мають місце. У теорії доказів це не допустимо [21].

Враховуючи викладене, можна зробити висновок, що фактичні дані, на підставі яких встановлюються окремі обставини умисного ухилення від оподаткування (злочину), повинні встановлюватися не з одного процесуального джерела, а не менше, як з двох. Це дасть можливість перевірити одні фактичні дані (докази) такими ж самими даними (доказами), але отриманими з іншого процесуального джерела. Дотримання цього правила співробітниками оперативних служб (як органом дізнання) та слідчими податкової міліції в ході розслідування фактів умисного ухилення від сплати податків, зборів

(обов'язкових платежів), а також суддями при здійсненні судового провадження по кримінальних справах дозволить повно, всебічно та об'єктивно дослідити обставини вчиненого злочину, встановити дійсно винну особу і винести їй обвинувальний вирок, призначивши справедливе покарання, яке ця особа заслуговує.

Крім того, зроблений висновок дає підстави ще раз наголосити на необхідності чіткого розмежування понять “кримінально-процесуальний доказ” і “процесуальне джерело доказів”. Це має важливе значення для практичних працівників.

М.М. Михеєнко, стверджує, що “... під впливом теорій “подвійного” та “єдиного” розуміння доказів ... , ... на практиці розповсюджено ототожнення доказів та їх джерел”. При цьому він так говорить, що “прихильники обох теорій називають саме джерела доказів (показання і тощо) видами доказів” [22].

Розуміння джерел доказів як видів доказів приводить до того, що практичні працівники (співробітники оперативної служби податкової міліції (як орган дізнання), слідчі податкової міліції та судді) при розслідуванні та розгляді справ, порушених за ознаками вчинення умисного ухилення від оподаткування, у обвинувальному висновку та вирокі суду у якості доказів зазначають тільки процесуальні джерела доказів, не розкриваючи змісту фактичних даних, які містяться у цих джерелах.

КПК України вимагає, щоб у обвинувальному висновку органами слідства були наведені саме докази умисного ухилення від сплати податків, зборів, обов'язкових платежів. (ч. 2 ст. 223 КПК України), тобто фактичні дані, на підставі яких складено обвинувальний висновок. Суд також повинен обґрунтовувати вирок лише тими доказами, що були розглянуті на судовому засіданні. При цьому суд розглядає всі обставини справи у їх сукупності, керуючись законом (ст. 323 КПК України). Як бачимо, навіть із змісту закону (ст. 223 та ст. 323 КПК України) зрозуміло, що не процесуальні джерела доказів органи слідства і суд повинні мати на увазі, зазначати і аналізувати як докази при складанні обвинувального висновку, постановленні вирокі та прийнятті інших процесуальних рішень у справі, а саме фактичні дані, що містяться у цих джерелах.

Пленум Верховного Суду України назвав недоліком те, що замість аналізу доказів (фактичних даних) суди посиляються лише на прізвища потерпілих, свідків та інших допитаних у справі осіб, не розкриваючи змісту цих та інших джерел доказів і зазначив: “Суду необхідно дати аналіз усіх зібраних у справі доказів, тобто всіх фактичних даних, які містяться в показаннях свідків, потерпілих, підсудних, у висновках експерта та інших джерелах доказів, які стверджують чи спростовують обвинувачення, не обмежуючись лише зазначенням прізвища свідка, потерпілого або назви проведеної експертизи тощо” [23].

Ці вимоги КПК України та Пленуму Верховного Суду України обов'язково повинні враховуватись як на стадіях досудового слідства при розслідуванні злочинів, передбачених ст.212 КК України, так і при судовому розгляді справ.

Згідно з вимогами закону, тільки ті фактичні дані (відомості про факти), які містяться в перелічених ч. 2 ст. 65 КПК України джерелах, можна використовувати докази. Наведений перелік є вичерпним [24].

З викладеного можна зробити висновок про те, що фактичні дані, взяті самі по собі, у відриві від процесуального джерела, не утворюють доказу.

У зв'язку з цим, ми повністю поділяємо думку Ф.Н. Фаткуліна, що докази і процесуальні джерела доказів “органічно пов’язані між собою, знаходяться у тісній взаємодії. Але це діалектична взаємодія, яка не виключає самостійності кожної з цих категорій” [25].

Звертаючись до розуміння взаємозв’язку між доказами і процесуальними джерелами доказів М.М. Михеєнко, цитуючи Є.А. Матвієнко, також зазначає, що “отримання доказових даних з передбачених законом джерел – необхідна умова використання цих даних у якості доказів. Але від цього саме джерело доказових відомостей не перетворюється на доказ, не стає його органічною складовою частиною” [26].

Так, при розслідуванні фактів ухилення від сплати податку на додану вартість та податку на прибуток службовими особами Приватного підприємства “Таврія” (ПП “Таврія”) органами слідства було встановлено неоприбуткування отриманих від Товариства з обмеженою відповідальністю “Віра” (ТОВ “Віра”) мінеральних добрив. При проведенні зустрічної перевірки, слідчий допитав як свідка директора ТОВ “Віра” К., який підтвердив наявність спільної фінансово-господарської діяльності очолюваного ним ТОВ “Віра” з ПП “Таврія” і перерахував факти поставки на адресу ПП “Таврія” мінеральних добрив. У даному випадку доказами у кримінальній справі будуть не показання К, а фактичні дані про поставку мінеральних добрив, отримані від К у результаті допиту. Таким чином, показання К є процесуальним джерелом, в якому зафіксовані відомості про поставку мінеральних добрив ТОВ “Віра” на адресу ПП “Таврія” (докази).

Наведений приклад ще раз підтверджує, що доказами виступають фактичні дані (відомості про факти), а не їх процесуальні джерела.

Такий підхід до співвідношення понять “кримінально-процесуальні докази” та “процесуальні джерела доказів” знайшов своє відображення і у проекті Кримінально-процесуального кодексу України. Так, відповідно до змісту ч. 3 та ч. 4 ст. 132 проекту КПК:

3. Процесуальними джерелами доказів є показання свідка, потерпілого, підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, пояснення позивача, відповідача, висновки судової експертизи, пояснення експерта, речові докази, документи, протоколи слідчих і судових дій.

4. При обґрунтуванні процесуальних рішень дізнавач, слідчий, прокурор і суд зобов’язані посилаються на докази, а не тільки на їх процесуальні джерела, якщо інше не передбачено цим Кодексом” [27].

Але специфіка злочину, передбаченого ст. 212 КК України (умисне ухилення від сплати податків, зборів (обов’язкових платежів), полягає в тому, що при його розслідуванні не використовується таке процесуальне джерело отримання фактичних даних, як показання потерпілого. По цій категорії злочинів взагалі відсутній потерпілий як учасник кримінального процесу. Відповідно до діючого кримінально-процесуального законодавства України потерпілим у кримінальній справі може бути визнана тільки фізична особа (ст. 49 КПК України). А у разі вчинення умисного ухилення від оподаткування завдається матеріальна шкода державі чи цільовим фондам – у сумі несплачених податків, зборів, обов’язкових платежів, а також юридичній особі – у сумі нарахованих податковою службою штрафу та пені за ухилення від оподаткування. При цьому Державною податковою службою (ДПС) України та Державними цільовими фондами, які діють від імені держави, у разі встановлення фактів ухилення від оподаткування службовими особами

підприємства (установи, організації), тобто юридичною особою, заявляється цивільний позов до юридичної особи-платника податків, зборів (обов'язкових платежів). Відповідно, юридична особа-порушник податкового законодавства визнається слідчим цивільним відповідачем, а її довірені особи – представниками цивільного відповідача.

Таким чином, при розслідуванні фактів умисного ухилення від оподаткування держава та юридичні особи визнаються цивільними позивачами (відповідачами), інтереси яких у кримінальному процесі представляють довірені особи – представники цивільного позивача (відповідача). Пояснення таких представників містять фактичні дані (докази) умисного ухилення від оподаткування і доцільно їх вважати процесуальними джерелами доказів.

З 29 червня 2001 року набрав чинності Закон України “Про внесення змін до Кримінально-процесуального кодексу України”, який розширив коло процесуальних джерел доказів [28].

Цим Законом до процесуальних джерел доказів віднесені протоколи з відповідними додатками, складеними уповноваженими органами за результатами оперативно-розшукових заходів (ч. 2 ст. 65 КПК України).

Таким чином, законодавець формально надає можливість особі, яка проводить дізнання, слідчому, прокурору і суду у справах, що перебувають у їх провадженні, використовувати докази документи і предмети, одержані у ході здійснення оперативно-розшукових заходів. Але відсутність чіткого визначення понять протоколів та додатків, складених уповноваженими органами за результатами оперативно-розшукових заходів, вимог до змісту і порядку оформлення цих протоколів та додатків, не дозволяють практичним працівникам застосовувати їх у кримінальному судочинстві як джерела доказів.

Для того, щоб безперешкодно використовувалися у кримінальному процесі як джерела доказів протоколи з відповідними додатками, складені уповноваженими органами за результатами оперативно-розшукових заходів, законодавець у КПК України повинен:

- 1) визначити поняття „протокол, складений за результатами оперативно-розшукових заходів”, який підлягає використанню як джерело доказів у кримінальному судочинстві;
- 2) дати перелік оперативно-розшукових заходів, за результатами яких може бути складений протокол, що підлягає використанню як джерело доказів у кримінальному судочинстві;
- 3) встановити обов'язкові вимоги до змісту протоколу, складеного за результатами оперативно-розшукових заходів, та обсягу відомостей, що повинні бути в ньому зазначені;
- 4) визначити поняття додатків до протоколу, складеного за результатами оперативно-розшукових заходів;
- 5) встановити перелік та види допустимих додатків до протоколу, складеного за результатами оперативно-розшукових заходів;
- 6) визначити обов'язкові вимоги до змісту додатків до протоколу, складеного за результатами оперативно-розшукових заходів.

З наведених причин до цього часу проблема безпосереднього використання матеріалів оперативно-розшукової діяльності в якості джерел доказів по кримінальних справах залишається невирішеною. А до переліку джерел доказів, наведеного у проекті КПК

України, запропонованого Кабінетом Міністрів України, таке процесуальне джерело доказів, як протоколи з відповідними додатками, складені уповноваженими органами за результатами оперативно-розшукових заходів, взагалі не включене [29].

Враховуючи викладене, а також зміст ст. 132 проекту КПК України, можна дати наступне визначення процесуальних джерел доказів умисного ухилення від оподаткування:

“Процесуальними джерелами доказів ухилення від сплати податків, зборів (обов’язкових платежів) є показання свідка, підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, пояснення представника позивача, представника відповідача, висновок судової експертизи, пояснення експерта, речові докази, документи, протоколи слідчих і судових дій.

При обґрунтуванні процесуальних рішень співробітник оперативної служби податкової міліції (як орган дізнання), слідчий податкової міліції, прокурор і суд зобов’язані посилались на докази, а не тільки на їх процесуальні джерела, якщо інше не передбачено цим Кодексом.”

На прикладі проведеного аналізу переліку процесуальних джерел доказів умисного ухилення від оподаткування, враховуючи специфіку деяких злочинів (переважно економічних), при розслідуванні та судовому розгляді яких позивачами та відповідачами можуть бути визнані не тільки фізичні, але й юридичні особи, вважаємо, що у проекті КПК України доцільно до процесуальних джерел доказів включити також представників позивача та відповідача і ч. 3 ст. 132 КПК України після слова “позивача” доповнити словами “та його представника” і після слова “відповідача” доповнити словами “та його представника”, виклавши ч. 3 ст. 132 КПК України в такій редакції:

“ 3. Процесуальними джерелами доказів є показання свідка, потерпілого, підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, пояснення позивача та його представника, відповідача та його представника, висновок судової експертизи, пояснення експерта, речові докази, документи, протоколи слідчих і судових дій.”

ЛІТЕРАТУРА

1. Михеенко М.М. Доказывание в советском уголовном судопроизводстве. – К.: Вища школа, 1984. – с. 83.
2. Теория доказательств в советском уголовном процессе / Под ред. Н.В. Жогина, – 2-ое изд., испр. и доп.. – М.: Юрид. лит., 1973. – С. 213–214.
3. Дорохов В.Я. Понятие источника доказательств // Актуальные проблемы доказывания в советском уголовном процессе. – М., 1981. – С. 8.
4. Треушников М.К. Относимость и допустимость доказательств в гражданском процессе. – М., 1981. – С. 11.
5. Михеенко М.М. Доказывание в советском уголовном судопроизводстве. – К.: Вища школа, 1984. – С. 84.
6. Михеенко М.М. Доказывание в советском уголовном судопроизводстве. – К.: Вища школа, 1984. – С. 85.

7. Фаткуллин Ф.Н. Общие проблемы процессуального доказывания. – Казань, 1976. – С. 129.
8. Белкин А.Р. Теория доказывания: Научно-методическое пособие. – М.: Издательство НОРМА, 2000. – С. 13.
9. Карнеева Л.М. Доказательства в советском уголовном процессе. – Волгоград, 1988. – С. 25.
10. Белкин А.Р. Теория доказывания. Научно-методическое пособие. – М.: Издательство НОРМА, 2000. – С. 186.
11. Там саме. – С. 187.
12. Там саме. – С. 18.
13. Там саме. – С. 10.
14. Владимиров Л.Е. Учение об уголовных доказательствах. – Тула: Автограф, 2000. – С. 209.
15. Там саме. – С. 209.
16. Там саме. – С. 210.
17. Михеенко М.М. Доказывание в советском уголовном судопроизводстве. – К.: Вища школа, 1984. – С. 78.
18. Постановва Пленуму Верховного Суду України по кримінальних та цивільних правах. – К.: Юрінком, 1995. – С. 228.
19. Михеєнко М.М., Шибіко В.П., Дубинський А.Я. Науково-практичний коментар Кримінально-процесуального кодексу України. – К.: Юрінком, Інтер, 1997. – С. 251–252.
20. Фаткуллин Ф.Н. Общие проблемы процессуального доказывания. – Казань, 1976. – С. 99.
21. Михеенко М.М. Доказывание в советском уголовном судопроизводстве. – К.: Вища школа, 1984. – С. 79.
22. Проект КПК України станом на 1 березня 2001 року, підготовлений робочою групою Кабінету Міністрів України. – Стаття 132.
23. Про внесення змін до Кримінально-процесуального кодексу України: Закон України від 21 червня 2001 року № 2533–ІІІ // Голос України. – 2001. – № 116 (2 616). – Пункти 37–38.
24. Проект КПК України станом на 1 березня 2001 року, підготовлений робочою групою Кабінету Міністрів України. – Стаття 132.

ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ
УКРАЇНИ

НАУКОВИЙ ВІСНИК

Збірник наукових праць

Рекомендовано до друку Вченою радою
Академії державної податкової служби України

1 (19) ' 2003

Ірпінь
2003

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор

Мельник П.В.,

доктор економічних наук, професор, заслужений економіст України

Заступник головного редактора

Тарангул Л.Л.,

кандидат географічних наук

Заступник головного редактора

Антипов В.І.,

кандидат юридичних наук

Заступник головного редактора

Данілов О.Д.,

кандидат економічних наук

Відповідальний секретар

Філоненко М.М.,

кандидат економічних наук

Азаров М.Я.,

доктор геолого-мінералогічних наук, член-кореспондент НАНУ

Бахін В.П.,

доктор юридичних наук, професор

Горленко І.О.,

доктор географічних наук, професор

Джужа О.М.,

доктор юридичних наук

Євдокименко В.К.,

доктор економічних наук, професор

Костіна Н.І.,

доктор економічних наук, професор

Кужельний М.В.,

доктор економічних наук, професор

Капюжний Р.А.,

доктор юридичних наук

Лановенко І.П.,

доктор юридичних наук, член-кореспондент АПрН

України, заслужений діяч науки і техніки

Лисиченко В.К.,

доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України

Ріппа С.П.,

доктор економічних наук

Савченко О.Я.,

доктор фізико-математичних наук, член-кореспондент НАНУ

Фрідман І.Я.,

доктор юридичних наук, професор

Черваньов Д.М.,

доктор економічних наук, професор

Шкарупа В.К.,

доктор юридичних наук

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів.

За точність викладеного матеріалу відповідальність покладається на авторів.

Рукописи рецензуються редакційною колегією.

Зміни тексту та скорочення, що впливають на зміст матеріалів, а також їх перейменування вносяться редакцією за погодженням авторів.

При передруку матеріалів посилання на "Збірник наукових праць Академії ДПС України" обов'язкове.

Свідоцтво про
державну
реєстрацію серія
КВ № 4662 від
8.11.2000 р.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: вул. Карла Маркса, 31, м. Ірпінь, Київська обл., Україна, 08201, Видавничий центр Академії ДПС України. Тел. (04497) 54-2-50

© Академія державної податкової служби України, 2001

НАУКОВИЙ ВІСНИК

Збірник наукових праць
Академії державної
податкової служби України

Виходить
4 рази на рік

1(19)2003

Видається з 1997 року

Академія
Державної
Податкової
Служби
України

УДК 33/34 + 657

Зміст

Економіка	Горленко І., Тарангул Л., Руденко Л. Концептуальні засади переходу України до постіндустріального суспільства5
	Цимбалюк А., Цимбалюк С. Економіко-правові основи державного регулювання управління охороною природного середовища України18
	Жадлун А., Жадлун З. Моделювання виробничих процесів багатoproфільних підприємств лісової галузі.....24
	Погореловська І. Деякі аспекти використання теорії ігор в адмініструванні податків29
	Лаговський В. Ринок праці в Україні: аналіз стану, проблеми формування37
	Бодюк А. Потреби людини в життєвих цінностях і фактори впливу на них46
Фінанси і кредит	Куровський В. Діяльність комерційних банків на міжбанківському ринку конверсійних операцій53
Податки	Попович В. Модернізація податкової служби як складова кодифікації правового законодавства України.....63
	Ярошенко Ф., Ляшенко Ю. Проект Податкового кодексу України: деякі проблеми та межі їх вирішення68
	Сторожук О. Регулювання малого підприємництва в Україні через податковий механізм.....74
	Дедекаєва Н., Нестеренко Г. Податковий тиск: психологічна інтервенція в засоби масової інформації82
Облік і аудит	Носуля А., Тороповська А. Особливості бухгалтерського і податкового обліку бартерних операцій89
	Курило Г. Бухгалтерський і податковий облік витрат і їх вплив на фінансові результати98
Право	Фрідман І., Цимбал П. Особливості аналізу і дослідження документів при розслідуванні злочинів у сфері оподаткування108

<u>Білоус В.</u> Координація національних і міжнародних правових органів по боротьбі з економічною злочинністю	117
<u>Савченко Л., Цимбалюк А.</u> Деякі аспекти правового регулювання лізингової діяльності в Україні	123
<u>Лисенко В.</u> Незаконне відшкодування податку на додану вартість за експертними операціями: проблеми кримінально-правової кваліфікації	131
<u>Долгий О.</u> Чергова служба міліції як орган оперативного управління та суб'єкт охоронної діяльності: нарис нормотворчої практики з регулювання її функціонування	141
<u>Довгий А., Самофалов Л.</u> Організація оперативного супроводження збиткових підприємств	149
<u>Рудник В.</u> Позбавлення волі й ув'язнення як види кримінального покарання	156
<u>Шкарупа В., Гаркуша С.</u> З питань про адміністративну відповідальність у сфері оподаткування	165
<u>Новицький А.</u> Щодо проблеми кримінально-правової оцінки незбереження активів платника податків, що перебувають у податковій заставі	171
<u>Шакірова О.</u> Засоби забезпечення правового захисту працівників державної податкової служби України	178
<u>Гаркуша А.</u> Удосконалення організаційно-управлінської сфери діяльності ДАІ, направленої на забезпечення безпеки дорожнього руху та прав його учасників	186
<u>Кузнєцов В.</u> Правовий статус працівників податкової міліції України	195
<u>Чигрина Г.</u> Процесуальні джерела доказів умисного ухилення від оподаткування	203
<u>Бабич В.</u> Поняття, історичний розвиток і правові засади акцизного збору	212
<u>Семир'янов Д.</u> Міжнародне співробітництво органів податкової міліції України у боротьбі з податковими правопорушеннями	219
<u>Мацелик М.</u> Особливості адміністративної відповідальності за ухилення від оподаткування в податковому законодавстві України	227
<u>Трофімова Л.</u> Щодо удосконалення структури юридичних підрозділів державних податкових органів	232
<u>Половко С.</u> Поняття і визначення валютних операцій за законодавством України	242

ПІДГОТОВКА
МАЙБУТНІХ
ФАХІВЦІВ
ПОДАТКОВОЇ
СЛУЖБИ

<u>Ковальчук Ю.</u> Якісна підготовка працівників податкової міліції – складова кадрової політики державної податкової служби України	248
---	-----